

Türk Dünyası Öğrencilerinin Aidiyet Duygularının Akademik Başarılarına Etkisinde Sosyalleşmenin Aracılık Rolü
The Mediation Role of Socialization in the Effect of the Turkish World Students' Sense of Belonging on Academic Success

Çetin AKKUŞ*
Gülizar AKKUŞ**

Özet

Öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olan faktörlerin tespiti oldukça önemli olup, özellikle uluslararası öğrencilerin akademik başarılarını, okula yönelik zaman içerisinde gelişen aidiyet duyguları ve sosyalleşme düzeylerinin olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu araştırmada Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin akademik başarıları üzerinde üniversiteye yönelik aidiyet duygularının etkisini ve bu etkide sosyalleşmenin aracı rolünü tespit etmek amaçlanmıştır. Bununla birlikte turizm fakültelerinde okuyan öğrencilerin sosyalleşme durumlarının daha yüksek olabileceği varsayımından hareketle, Turizm Fakültesi'nde okuyan Türk Dünyası öğrencilerinin aidiyet duyguları ve sosyalleşme durumlarının diğer fakültelerde okuyan öğrencilere göre farklılığı incelenmiştir. Araştırma kapsamında Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören Türk Dünyası öğrencilerine anket uygulanmıştır. 2019 yılı Mayıs-Haziran aylarında gerçekleştirilen saha araştırması sonucu toplam 322 geçerli anket elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin üniversite aidiyet duygusunun akademik başarıları üzerinde doğrudan bir etkisinin olmadığı, sosyalleşmenin aracılık etkisi ile dolaylı bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Turizm Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin sosyalleşme durumlarının diğer fakülte öğrencilerine nazaran daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Aidiyet, sosyalleşme, akademik başarı, Türk Dünyası öğrencileri, Kastamonu.

* Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, cakkus@kastamonu.edu.tr. ORCID ID: 0000-0002-6539-726X.

** Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, gakkus@kastamonu.edu.tr. ORCID ID: 0000-0001-9262-2680.

Abstract

Determining the factors that affect students' academic success is of great importance, in particular, it is thought that international students' academic success, sense of belonging and socialization levels that develop over time will positively affect the school. In this study, it is aimed to determine the effect of university sense of belonging on coming to Turkey from the Turkish Republic students' academic success and the mediating role of socialization in this effect. However, considering the assumption that the socialization status of the students studying in tourism faculties may be higher, the sense of belonging and socialization of Turkish World students studying in tourism faculties compared to the students studying in other faculties were examined. Within the scope of the research, a questionnaire was applied to the Turkish World students studying at Kastamonu University. As a result of the study, it was found that students' sense of belonging to the university did not have a direct effect on their academic success and socialization had an indirect effect with mediation effect. In addition, it was determined that the socialization status of the students studying in the faculty of tourism was higher than the students of the other faculties.

Keywords: *Sense of belonging, socialization, academic success, Turkish World students, Kastamonu.*

İnsanoğlu öğrenen bir varlık olması sebebiyle hayatının her aşamasında eğitime ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaç çocukluk yıllarından itibaren farklı seviye eğitim kurumları aracılığıyla karşılanmaktadır. Özellikle ön yetişkinlik döneminde gidilen üniversiteler, bireyin bir meslek öğrenmesine yardımcı olurken onu hayata da hazırlayan önemli kurumlardır. Bu sebeple yükseköğrenim düzeyinde eğitim almak isteyen bireyler, gelişimleri açısından daha faydalı olacağını düşünerek farklı şehirlere hatta ülkelere gitmektedir. Türkiye, farklı ülkelerden gelen binlerce uluslararası öğrenciye öğrenim imkânı sağlamaktadır. 2018-2019 öğretim yılı itibarıyla Türkiye’de toplam 210 ülkeden 154.446 uluslararası öğrenci bulunmaktadır (YÖK, 2019a). Bu sayı içerisinde Türk Cumhuriyetlerinden (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Özbekistan, Türkmenistan) gelen öğrencilerin payı ise 43045 öğrenci ile yaklaşık %28’dir.

Tablo 1. Kastamonu Üniversitesi’nde Yıllara Göre Kayıt Yaptıran Türk Dünyası Öğrencileri

	2018- 2019	2017- 2018	2016- 2017	2015- 2016	2014- 2015	2013- 2014
Azerbaycan	725	298	189	130	110	114
Kazakistan	144	106	109	104	91	34

Kirgızistan	233	150	113	71	71	28
Özbekistan	54	22	12	16	12	2
Türkmenistan	625	133	69	19	15	16
Türk Cumhuriyetlerinden Gelen Toplam Öğrenci Sayısı	1781	709	492	340	299	194
Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	3849	2161	1427	884	608	249

(Kaynak: YÖK, 2019, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verilerinden derlenmiştir.)

Kastamonu Üniversitesi'nde ise 2018-2019 öğretim yılı itibarıyla ön lisans, lisans ve lisansüstü derecelerinde toplam 30513 öğrenci öğrenim görmektedir (YÖK, 2019b). Kastamonu Üniversitesi'nde okuyan öğrencilerin 3849 kişi ile yaklaşık %13'ü 53 farklı ülkeden gelen uluslararası öğrenciden oluşmaktadır. Uluslararası öğrenciler içerisinde Türk Cumhuriyetlerinden gelenlerin oranı 1781 öğrenci ile %51'dir (YÖK, 2019a). Tablo 1'de sunulduğu gibi, bu sayı son altı yılda 194'ten 1781 öğrenciye yükselerek ortalama yedi kat artış göstermiştir.

Türkiye'de gerçekleştirilen uluslararası ya da yabancı uyruklu üniversite öğrencilerine ilişkin araştırmaların genellikle lisansüstü tezlerde (Çöllü & Öztürk, 2009, s. 230) ele alındığı tespit edilmiştir. Tezlerin neredeyse tamamına yakını yüksek lisans tezi iken, büyük bir çoğunluğu sosyal bilimler enstitüsüne bağlı anabilim dallarında gerçekleştirilmiştir. Tezlerde özellikle yabancı uyruklu öğrencilerin uyumu (Karaoğlu, 2007; Pirliev, 2010; Özçetin, 2013; Coşkunserçe, 2014; Cura, 2015; Musaoğlu, 2016; Zerengök, 2016; D. Çelik, 2019), sorunları (Aydın, 1995; Ercan Esentürk, 1998; İ. Çelik, 2013; Snoubar, 2015; Nkoko, 2016; Ghanbary, 2017; Sasa, 2017; Demir, 2017; Akıl, 2018; Taylan, 2019), algıları (Bümen, 2015; Gündüzyeli, 2015; Güneş, 2016; Keçeli, 2016; Akıl, 2018; Ö. Çelik, 2019; Toska, 2019; Heydarov, 2019), yaşam doyumları ve psikolojik yardım alma tutumları (Göker, 2013), özgüven düzeyleri (Çevik, 2015), sosyal dışlanma düzeyleri (Han, 2016), kültürlerarası iletişimleri (Kaffash Khosh, 2015; Kahraman Adıyaman, 2016; Yeles Karaman, 2018; Tozan, 2019), kültürleşme stratejileri (Boynueğri, 2018), kültürleşme stresleri (Alkış, 2014) ve kariyer tercihleri (Mashankhan, 2013) gibi çok çeşitli konular ele alınmıştır. Bunun yanı sıra yazma becerileri (Dincel, 2016) ya da İngilizce konuşmada kullandıkları duyuşsal stratejiler (Temel, 2017) gibi oldukça spesifik konulara da değinilmiştir. Ancak özellikle son yıllarda yapılan araştırmalarda birçok değişkenin bir arada değerlendirildiği gözlenmektedir. Ağayev (2018) yabancı uyruklu öğrencilerin algılanan iletişim doyumunun

akademik motivasyonlarına ve performanslarına etkisine odaklanırken, Mirzayev (2019) öğrencilerin iş umudu ve kariyer iyimserliğinin kariyer planlamalarına etkisini araştırmıştır. İşlek (2019) uluslararası öğrencilerin kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimlerine, Şen (2019) kültürel zekâları ve kültürel adaptasyonlarının akademik performanslarına etkisine, Mohammadi (2019) öz-yeterliliğin öğrenci tutulması üzerindeki etkisinde sosyal desteğin düzenleyicilik rolüne odaklanmıştır.

Uluslararası öğrenciler üzerine yayımlanmış çokça araştırma bulunmakla birlikte yalnızca Türk Dünyası öğrencilerinin örneklem alındığı çeşitli araştırmalar da mevcuttur. Konuya ilişkin ilk araştırmanın Ersoy (1998) tarafından gerçekleştirildiği ifade edilebilir. Araştırmada Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasında 1992 yılında yapılan karşılıklı öğrenci değişimi anlaşmasının çıktıları değerlendirilmiştir. Öğrenimlerini tamamlayıp ülkelerine dönen 59 öğrenciye ulaşılmıştır.

Çöllü ve Öztürk (2009) ile Bozkırlı, Er ve Polatcan (2019) tezlerde en sık karşılaşılan konulardan biri olan uluslararası öğrencilerin uyumları ve yaşadıkları sorunlara odaklanmıştır. Çöllü ve Öztürk (2009) araştırmasını Konya Selçuk Üniversitesi bünyesinde öğrenim gören 100 Türk Dünyası öğrencisi ile gerçekleştirirken, Bozkırlı, vd. (2019) Kafkas Üniversitesi'nde öğrenim gören 80 Türk soylu öğrencinin sorunlarını ele almıştır. Kılıçlar, Sarı ve Seçilmiş (2012) ise Türk Dünyasından gelip Türkiye'de turizm eğitimi alan 85 öğrenciye ulaşarak sorunlarının akademik başarılarına olan etkisini tespate çalışmıştır. Aynı yazarlar aynı yıl (Seçilmiş, Kılıçlar & Sarı, 2012) benzer bir araştırma daha ortaya koymuştur. Bu araştırmada ise aynı evrenin memnuniyet algısı ile akademik başarısı arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Sarıçoban (2004) Ankara Üniversitesi TÖMER'de ikinci dil olarak Türkçe öğrenen 66 Türk Dünyası öğrencisinin tutum ve motivasyonlarının başarılarına etkisine odaklanmıştır. Enterieva ve Sezgin (2016) ise Ankara'daki üniversitelerde öğrenim gören 39 Türk Dünyası öğrencisinin akademik ve sosyal beklentilerinin karşılanma düzeyini tespit etmiştir. Alyılmaz, Biçer ve Çoban (2015) daha spesifik bir evren belirleyerek Atatürk Üniversitesi'nde öğrenim gören 15 Kırgız öğrencinin Türkiye ve Türkçe'ye ilişkin algılarını ele almıştır.

Bu araştırmada özellikle uluslararası öğrenci potansiyelindeki hızlı artış sebebiyle Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören Türk Dünyası öğrencileri dikkate alınmıştır. Literatür taraması ardından sıklıkla uluslararası öğrencilerin ya da Türk Dünyası öğrencilerinin uyumları, sorunları ve algılarına odaklanıldığı, son yıllarda yapılan araştırmalarda ise akademik performanslarının çeşitli değişkenler ile birlikte değerlendirildiği gözlenmiştir. Bu araştırmada ise öğrencilerin akademik performansları ya da başarıları üzerinde önemli etkileri

olduğu varsayılan sosyalleşme ve aidiyet düzeyleri ele alınarak literatürdeki boşluğu doldurmak amaçlanmıştır. Ayrıca turizm fakültelerinde okuyan öğrencilerin sosyalleşme durumunun daha yüksek olabileceği savından hareketle Turizm Fakültesi'nde okuyan Türk Dünyası öğrencilerinin sosyalleşme ve aidiyet düzeylerinin diğer fakülte öğrencilerine göre farklılıkları incelenmiştir.

Sosyalleşme, Aidiyet ve Akademik Başarı İlişkisi

İnsanlık var olduğu günden beri öncelikli olarak ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanmıştır. Bu ihtiyaçları sınıflandıran Maslow, insanın en temel ya da zorunlu olan fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra güvenlik ihtiyacı hissettiğini, ardından ise ait olma gereksinimi duyduğunu ifade etmektedir. Birçok araştırmacı tarafından kabul gören bu sınıflandırmada yer bulan ait olma hali ya da aidiyet, insanın kendisini bir nesne, insan, topluluk ya da kurumla ilişkilendirmesi olarak tarif edilebilir.

İnsanlar, özellikle sosyalleşme sürecinde bir aileye, gruba ya da millete ait olma duygusu hisseder (Şahan, 2007, s. 81-82). Bu sebeple aidiyet duygusu bireylerin sosyalleşmesindeki en önemli olgulardan biridir (Şahan, 2008, s. 263-264; Özteke Kozan, Kavaklı, Ak & Kesici, 2019, s. 442). Sosyalleşme ve aidiyet arasındaki ilişki (Cemalcılar, 2010) açık olmakla birlikte aidiyetin sosyalleşmeyi ortaya çıkardığı ya da harekete geçirdiği varsayılabilir. Bu varsayımdan hareketle araştırma hipotezi aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

H₁: Öğrencilerin aidiyet duyguları sosyalleşme durumlarını pozitif yönde etkiler.

Başarı, kişinin belirlediği amaca ulaşma ve istediğini elde etme durumunu ifade etmektedir. Eğitsel açıdan başarılı öğrenci, program hedefleriyle tutarlı davranışlar gösteren bireydir. Öğrencinin aldığı derslerde öğretmenler tarafından uygun görülen notlar ve/veya puanlar ile belirlenen becerileri ya da kazandığı bilgilerin ifadesi ise *akademik başarı* olarak adlandırılmaktadır (Sarier, 2016, s. 1-2). Tüm eğitim ve öğretim kurumları öğrencilerin akademik başarı puanlarının hesaplanması ve sınıflandırılması hususunda öğrenim ve sınav yönetmelikleri yayınlamakta ve öğrencilerin hangi şartlarda, hangi puanlar ile başarılı sayılacaklarını ve mezun olabileceklerini açık bir biçimde belirtmektedir.

Literatür incelemesinde *sosyalleşme durumu ile akademik başarı* arasında ilişki kurulduğu gözlenmiştir. Wentzel (1999) sosyal motivasyonel süreçler ve sosyalleşme deneyimlerinin öğrencilerin akademik başarılarında kritik bir rol oynayabileceğini ifade etmiştir. Bogler ve Somech (2002) üniversite

öğrencilerinin akademik katılımı ve memnuniyeti üzerinde öğrenme güduları ve sosyalleşme taktiklerinin etkisi olup olmadığını araştırmıştır. Öğrencilerin başarıya ulaşmasında sosyalleşme taktiklerinin önemli bir role sahip olduğu görülmüştür. Özgan ve İş (2017) ortaöğretim öğrencilerinin sosyal bütünleşme algılarını inceledikleri çalışmada, akademik açıdan başarılı olan öğrencilerin, not ortalaması düşük öğrencilere göre sosyal bütünleşme düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiş ve akademik başarı arttıkça sosyalleşme düzeyinin de artabileceği vurgulanmıştır. Yıldırım ve Bayrak (2019, s. 126) ise üniversite öğrencilerinin spora dayalı fiziksel aktivitelerinin önemli bir sosyalleşme aracı niteliği taşıdığı ve bunun akademik başarı üzerinde olumlu etkisinin olduğunu ifade etmiştir. Bu araştırmalar ışığında sosyalleşmenin akademik başarıyı etkilediği tespit edilmiş ve aşağıdaki araştırma hipotezi oluşturulmuştur.

H₂: Öğrencilerin sosyalleşme durumları akademik başarılarını pozitif yönde etkiler.

Birçok araştırmada öğrencinin okula *aidiyet duygusunun akademik başarıyı* olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir (Finn, 1989; Goodnow, 1992; Goodenow & Grady, 1993; Hagborg, 1994; Isakson & Jarvis, 1999; Adelabu, 2007; Anderman, 2002; Booker, 2004; Cemalcılar, 2010; Sarı, 2012; Sarı & Özgök, 2014). Özdemir, Ötken ve Yalçın (2017) ise öğrencinin okula *aidiyet duygusunun akademik başarısı* üzerinde dolaylı bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Bazı araştırmacılar iki değişken arasındaki olumlu ilişkiyi ortaya koyarken (Roeser, Midgley & Urdan, 1996; Aypay, Aypay & Demirhan, 2009), bazıları ise okula *aidiyet duygusundaki eksikliğin*, okulu bırakma, devamsızlık (Osterman, 2000; Anderman, 2002) ve düşük akademik başarı (Barber & Schluterman, 2008) gibi olumsuz sonuçlara yol açtığına değinmiştir. Bazı araştırmalarda da akademik açıdan başarılı öğrencilerin *aidiyet duygularının* yüksek olduğu tespit edilmiştir (Yokuş, Ayçiçek & Yanpar Yelken, 2017; Gencer, 2019). Bu araştırmada öğrencinin *aidiyet hissini* akademik başarısını etkilediği savından hareketle aşağıdaki araştırma hipotezi ortaya konmuştur.

H₃: Öğrencilerin üniversite aidiyet duyguları akademik başarılarını pozitif yönde etkiler.

Öğrencinin okul aidiyeti, sosyalleşme durumu ve akademik başarısı arasındaki ilişki ise şu şekilde izah edilebilir. Okula bağlılığı güçlü olan yani *aidiyet hisseden öğrencilerin*, akademik başarısının artacağı ve sosyalleşmesinin kolaylaşacağı ifade edilmektedir (Yıldız & Kutlu, 2015, s. 333-334). Kızmaz (2006, s. 62) da öğrencinin akademik başarı düzeyinin artışına paralel olarak okula olan bağlılığının artacağını ve bunun da anti sosyal eğilimleri sonlandırabileceğini belirtmiştir.

Aypay, vd. (2009) öğrencilerin birbirleriyle kurdukları ilişkilerin niteliğinin akademik başarılarıyla ve üniversiteye olan aidiyet duygularıyla ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Burada öğrencilerin kurduğu ilişki sosyalleşme kapsamında değerlendirilecek olursa, araştırma sonucunda aidiyet duygusunun öğrencinin akademik başarısını arttırmayı ve sosyalleşmeyi kolaylaştırdığı savunulabilir. Yıldırım ve Bayrak (2019) ise üniversite öğrencilerinin spora dayalı fiziksel aktivitelere katılımları ve yaşam kalitelerinin akademik başarılarına ve sosyalleşme durumlarına etkisini incelemiştir. Sosyalleşme ölçeği içerisinde aidiyet boyutuna yer verilmiştir. Bu sebeple araştırmada sosyalleşmenin aidiyeti kapsadığı ve ikisinin birlikte değerlendirildiği söylenebilir. Araştırma sonucunda öğrencilerin spora dayalı fiziksel aktivitelere katılımları ile akademik başarıları arasında, spora dayalı fiziksel aktivitelere katılımları ile sosyalleşme arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Yapılmış araştırmalar değerlendirildiğinde öğrencinin okula yönelik aidiyet duygusunun akademik başarısını olumlu yönde etkilediğinin genel anlamda kabul gördüğü söylenebilir. Ancak konu yabancı bir ülkeye öğrenim görmek amacıyla gelmiş uluslararası öğrenciler olduğunda, bu öğrencilerin aidiyet duygusunun doğrudan akademik başarıyı etkilememesi olasıdır. Çünkü öğrenci zaman içerisinde, ülkeye, kuruma ya da arkadaşlarına adapte oldukça, onlarla vakit geçirip sosyalleştikçe aidiyet duygusu oluşması muhtemeldir. Bu sebeple uluslararası öğrencilerin aidiyet duygusunun akademik başarısını etkilediği ancak bu etkide sosyalleşmenin aracılık rolü olduğu düşünülmüştür. Bu varsayımdan çıkarımla aşağıdaki araştırma hipotezi oluşturulmuştur.

H₄: Öğrencilerin üniversite aidiyet duygularının akademik başarılarını etkilemesinde sosyalleşmenin aracılık rolü vardır.

Öğrencilerin aidiyet duyguları, sosyalleşme durumları ve akademik başarıları arasında ilişki olduğu açıktır. Ancak üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri fakültelere göre sosyalleşme ve aidiyet düzeylerinin farklılaşabileceği savunulabilir. Özellikle turizm fakülteleri, sosyal etkinliklerin dersler ile harmanlandığı, staj sebebiyle öğrencinin hizmetler sektörü içerisinde yer alan emek-yoğun turizm işletmelerine yönlendirildiği, öğrencilerin farklı kültürleri tanınmasına ve iletişim kurmasına imkân sağlayan öğrenim kurumlarıdır. Bu durumun öğrencinin daha sosyal bir hayat yaşamasına neden olduğu söylenebilir. Ayrıca rekreasyonel faaliyetlerin yürütüldüğü hizmet işletmelerinde çalışan öğrencilerin, serbest zaman faaliyetlerine katılırken daha bilinçli hareket ettiğini savunan araştırmacılar da bulunmaktadır (Yıldız & Dinçer, 2017, s. 354). Bu sebeple turizm fakültelerinin diğer fakültelerden ayrıştığı ve öğrencilerin sosyalleşme durumlarının diğer fakülte öğrencilerine nazaran daha yüksek olduğu varsayılmıştır. Bununla birlikte sosyalleşmenin

aidiyet ile ilişkili olması sebebiyle Turizm Fakültesi öğrencilerinin aidiyet duygularının da daha yüksek olabileceği varsayılmıştır. Bu varsayımlardan hareketle aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H₅: Turizm Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin sosyalleşme durumları diğer fakülte öğrencilerinden farklıdır.

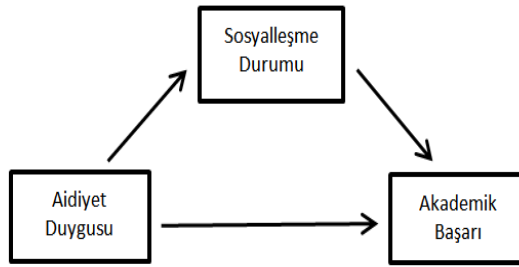
H₆: Turizm Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin aidiyet duyguları diğer fakülte öğrencilerinden farklıdır.

Araştırma

Araştırmanın Amacı

Araştırmada, uluslararası öğrencilerin salt eğitim almak amacıyla yurtdışına çıktığı ve akademik açıdan başarı sağlamalarının onlar ve aileleri için oldukça önemli olduğu savından hareketle Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin akademik başarıları dikkate alınmıştır. Bu başarı üzerinde üniversiteye hissettikleri aidiyet duygusunun etkili olabileceği ve sosyalleşmenin bu süreçte aracılık rolü olduğu düşünülmüş ve bunu tespit etmek amaçlanmıştır. Ayrıca turizm fakültelerinde okuyan öğrencilerin sosyalleşme durumunun daha yüksek olabileceği düşüncesinden hareketle, Turizm Fakültesi'nde okuyan Türk Dünyası öğrencilerinin aidiyet duyguları ve sosyalleşme düzeylerinin diğer fakültelerde okuyan Türk Dünyası öğrencilerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlanmıştır.

Araştırma Modeli

Şekil 1. Araştırma Modeli

Araştırma amacı doğrultusunda Şekil 1'de gösterilen model ortaya konmuştur. Bu model temel aracılık modeli olarak ifade edilmektedir. Aracılık modeli, bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni nasıl etkilediğine dair hipotezleri test etmek için tasarlanmış çalışmalardan elde edilen kanıtları değerlendirmek

için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir (Hayes, 2018). Bu yöntemde, bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni etkileyebileceği iki yol bulunmaktadır. Bu yollar, Şekil 1’de okların takibi yapıldığında görülebilir. İlk yol sosyalleşme durumundan geçmeden aidiyet duygusundan akademik başarıya çıkar ve aidiyet duygusunun akademik başarıya *doğrudan etkisi* olarak adlandırılır. Aidiyet duygusundan akademik başarıya ikinci yol ise aidiyet duygusunun akademik başarıya sosyalleşme durumu üzerinden dolaylı etkisidir. Önce öncül aidiyet duygusundan sosyalleşme durumuna geçerek akademik başarıyı etkilemektedir. Buna da *dolaylı etki* adı verilir. Görülebileceği gibi, bu model iki bağımlı (Sosyalleşme durumu ve Akademik başarı) ve iki bağımsız değişken (Aidiyet duygusu ve Sosyalleşme durumu) içermektedir. Bu modelde nedensel olarak aidiyet duygusu sosyalleşme durumunu, sosyalleşme durumu da akademik başarıyı etkilemektedir. Ayrıca teorik olarak aidiyet duygusu akademik başarıyı etkilemektedir. Aracılık modeli olarak ifade edilen bu modelde, en az bir nedensel öncül bağımsız değişkeninin, bir sonuç (bağımlı) değişkeni, tek bir aracı değişken yoluyla etkilemesi düzeyi incelenmektedir (MacKinnon, 2012). Araştırma modeli kapsamında altı hipotez geliştirilmiş ve literatür kısmında detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma kapsamını Kastamonu Üniversitesi’ne YÖS (Yabancı Uyruklu Öğrenciler Sınavı) aracılığıyla yerleşmiş ve öğrenim görmeye devam eden yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%51) Türk Dünyasına mensup olması ve soydaş bir ülkede sosyalleşme ve aidiyet duygularının daha güçlü olması beklendiğinden hareketle, araştırma Türk halklarından öğrenciler ile sınırlandırılmıştır. Bununla birlikte araştırmaya yalnızca merkez kampüslerdeki fakültelerde öğrenim gören öğrenciler dâhil edilmiştir. Üniversitede toplam 13 fakülte bulunmasına rağmen Türk Dünyasından öğrencisi bulunmayan üç fakülte araştırma kapsamına alınmamıştır. Saha araştırması 2019 yılı Mayıs-Haziran aylarında gerçekleştirilmiştir.

Örnekleme Süreci

Türkiye’de 2019 yılı itibarıyla 129’u devlet, 73’ü vakıf üniversitesi, beşi vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere 207 üniversite bulunmaktadır (YÖK, 2019c). Bu üniversitelerde 2018-2019 öğretim döneminde toplam 43045 Türk halklarından öğrenci eğitim hizmeti alırken, bu sayının 1781 ile yaklaşık %4’ü Kastamonu Üniversitesi’ne yerleşmiştir. İki yüzü aşkın üniversite içinde, kuruluş

tarihi de dikkate alındığında Kastamonu Üniversitesi'nin özellikle Türk Cumhuriyetlerinden gelen uluslararası öğrenci mevcudunun önemli bir paya sahip olduğu söylenebilir. Bu potansiyel göz önüne alınarak araştırma evreni, Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören Türk Dünyası'ndan gelen öğrenciler olarak belirlenmiştir. Üniversitede toplam on fakültede Türk Cumhuriyetlerinden gelen 1315 öğrenci öğrenim görmektedir. Maliyet ve zaman açısından evrenin tamamına ulaşamayacağı için örnekleme yoluna gidilmiştir. Örnekleme sürecinde, tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Çalışmanın %95 güven aralığında 0,05 önem seviyesinde toplam 384 kişiye yapılması uygun görülmüştür (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu & Yıldırım, 2012, s. 137). Çalışmanın güvenilirliğini arttırma amacı ile anket formuna karşıt ifadeler (reverse) yerleştirilmiştir. Bu sebeple hatalı cevaplanan anket sayısının artabileceği göz önünde bulundurularak toplam 435 anket formu dağıtılmıştır.

Tablo 2. 2018-2019 Öğrenim Yılı Türk Cumhuriyetlerinden Gelen Öğrencilerin Fakülterle Göre Sayıları

Fakülteler	Azerbaycan	Kazakistan	Kırgızistan	Özbekistan	Türkmenistan	Toplam
Eğitim	23	14	8	1	159	205
Fen Edebiyat	29	11	7	7	119	173
Güzel San. ve Tas.	3	-	2	1	5	11
İ.İ.B.F.	306	22	68	17	44	457
İlahiyat	7	-	6	3	1	17
İletişim	98	11	18	5	1	133
Müh.-Mimarlık	30	11	32	6	16	95
Orman	6	-	-	-	3	9
Sağlık Bilimleri	3	2	7	1	27	40
Turizm	62	37	52	8	16	175
Toplam	567	108	200	49	391	1315

Tablo 2'de de gösterildiği gibi fakültelerde okuyan Türk kökenli öğrenci sayıları göz önünde bulundurularak anketler uygulanmıştır. Hatalı ve eksik doldurulan anketlerin elenmesi sonucu toplam 400 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Ön Çalışma

Kesin anket formu oluşturulmadan önce kolay ulaşılabilir olması sebebiyle Turizm Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerden araştırma örneklemini temsil edecek 20 kişi ile bir pilot çalışma yapılmıştır. Çalışmada katılımcıların ankette yer alan ifadelere ilişkin görüşleri alınmış ve ölçeğin anlaşılabilirliği üzerine fikirleri kaydedilmiştir. Öğrencilerin anlamada zorlandığını belirttiği bir ifade revize edilmiştir. Türk Dünyası öğrencileri, üniversite aidiyet duygusu ölçeğindeki "*Kampüs hayatı çok cezbedicidir.*" ifadesindeki cezbedici kelimesini anlamakta güçlük çektiği için ifade *çekicidir* şeklinde değiştirilmiştir. Ardından ankete son hali verilmiştir. Pilot çalışmada elde edilen veriler neticesinde, üniversite aidiyet duygusu ölçeğinin Cronbach Alpha's değeri 0,906 iken, sosyalleşme taktikleri ölçeğinin güvenirlik değeri 0,709 olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreci

Araştırmada nicel bir tasarım benimsenerek anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket verileri gönüllülük esasına dayalı olarak yüz yüze uygulanmıştır. Üç bölümden oluşan anketin birinci bölümünde üniversite öğrencilerinin üniversite aidiyet duygularını belirlemek amacı ile Lounsbury ve DeNeui'nin (1996) Üniversite Aidiyet Duygusu Ölçeğindeki (Collegiate Sense of Community Scale) 14 ifade kullanılmıştır. İkinci bölümde öğrencilerin sosyalleşme durumlarını ölçebilmek amacıyla Bogler ve Somech'in (2002) Sosyalleşme Taktikleri Ölçeğinin (Socialization Tactics) üniversite boyutu altında yer alan altı ifadeden faydalanılmıştır. İki bölümdeki ifadeler 5'li Likert ölçeği (1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum) ile hazırlanmıştır.

Orijinal ölçekler İngilizce olduğu ve Türk Dünyası öğrencilerine uygulanacağı için Türkçeye çevrilmiştir. Bu aşamada ölçek çevirilerinde en sık kullanılan yaklaşımlardan biri olan geleneksel yaklaşım benimsenmiştir (Hançer, 2003). Türkçeye çevrilen ölçeğin güvenilir, geçerli ve aslına uygun olup olmadığı kontrol edilmiştir. Ölçek İngilizce okutmanı bir akademisyen tarafından öncelikle İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Ardından çevrilen bu ölçek başka bir İngilizce okutmanı tarafından tekrar orijinal dile çevrilmiştir. Çeviriler arasındaki eşitlik her iki dili de akıcı bir şekilde konuşan Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerinden oluşan onar kişilik iki farklı grup üzerinde denenmiş ve elde edilen değerlerin birbirleri ile farklılık göstermediği tespit edilmiştir. ($t=0,442$ $p=0,659$). Bu sayede ölçeğin geçerliliği sağlanmıştır.

Son bölümde katılımcı öğrencilerin demografik özelliklerine yönelik altı soru ve akademik başarılarını tespit edebilmek için not ortalamalarına ilişkin bir soru sorulmuştur. Öğrencilerin akademik başarı sınıflaması ise Kastamonu

Üniversitesi Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği ve Diploma Yönergesi (2019) maddelerinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Bu maddelerden yola çıkarak öğrencilerin akademik başarı sınıflaması aşağıdaki şekilde yapılmıştır:

Başarısız Öğrenci: Genel not ortalaması 1.99 ve altında olan öğrenciyi ifade etmektedir.

Başarılı Öğrenci: Genel not ortalaması 2.00 – 2.99 arasındaki öğrenciyi ifade etmektedir.

Onur-Yüksek Onur Öğrencisi: Genel not ortalaması 3.00 – 4.00 arasındaki öğrenciyi ifade etmektedir.

Araştırma kapsamında demografik özelliklere ilişkin veriler ile ölçeklerin ortalama, standart sapma değerleri ve Cronbach's Alpha değerleri SPSS 22.0 Paket İstatistik Programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırma modelinde belirtilen değişkenler arasındaki ilişkiler ise Hayes Process v.3.4 ile çözülmüştür.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 3'de sunulmuştur. Katılımcı 322 öğrencinin %48,8'i kadın iken %51,2'si erkektir. Öğrencilerin %79,2'si 19-22 yaş aralığındadır. %28,6'sının Kırgızistan, %27'sinin Kazakistan ve %20,2'sinin Azerbaycan uyruklu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin eğitim gördükleri fakültelere bakıldığında, en çok katılımcı %23,3 ile Turizm Fakültesi'nden olup, bunu %20,2 oranı ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri takip etmiştir. En az katılımcı ise Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi'nden olmuştur (%2,8). Araştırmaya katılan öğrencilerin %70'ini ikinci ve üçüncü sınıf öğrencileri oluştururken, %13 ile en az katılımı son sınıf öğrencileri sağlamıştır. Öğrenim türü olarak ele alındığında yaklaşık %90 oranında örgün öğretim aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların yaklaşık %65,2'sinin ortalamasının 2.00-2.99 aralığında olduğu, %16,1'inin de 2.00'in altında yani akademik açıdan başarısız olduğu görülmektedir. Yüksek akademik başarıya sahip öğrenci oranı ise %18,6'dır.

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Özellikleri İlişkin Bulgular

	f	%		f	%
Cinsiyet			Yaş		
Kadın	157	48,8	18-22	255	79,2
Erkek	165	51,2	23 ve üzeri	67	20,8
Uyruk			Fakülte		
Kırgızistan	92	28,6	Turizm	75	23,3

Kazakistan	87	27,0	i.İ.B.F	65	20,2
Azerbaycan	65	20,2	İletişim	43	13,4
Özbekistan	41	12,7	Eğitim	41	12,7
Türkmenistan	37	11,5	Müh.-Mimarlık	34	10,3
Sınıf			Sağlık Bilimleri	17	5,3
1.Sınıf	53	16,5	Fen Edebiyat	15	4,7
2.Sınıf	138	42,9	İlahiyat	13	4,0
3.Sınıf	89	27,6	Orman	10	3,1
4.Sınıf	42	13,0	Güzel San. ve Tas.	9	2,8
Akademik Başarı Ortalaması			Öğretim Türü		
< 2.00	52	16,1	Örgün Öğretim	287	89,1
2.00-2.99	210	65,2	İkinci Öğretim	35	10,9
3.00-4.00	60	18,6			

Üniversite Aidiyet Duygusu ve Sosyalleşme Durumu Ölçeklerine İlişkin Bilgiler

Aidiyet duygusu ve sosyalleşme durumu değişkenlerinin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4’de sunulmuştur. Ölçekler tek boyuttan oluştuğu için faktör analizi yapılmamış, ölçeklerin güvenilirliğini tespit edebilmek amacıyla Cronbach’s Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Değişkenlerin güvenilirlik katsayılarına bakıldığında, Cronbach’s Alpha değerlerinin 0,70 üzerinde olduğu görülmektedir. Kabul edilebilir sınırlarda olmaları sebebiyle ölçeklerin güvenilir olduğu söylenebilir (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010, s. 92).

Tablo 4. Ölçeklere İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Cronbach’s Alpha Değerleri

	Ort.	Std. Sp.	Alpha
Üniversite Aidiyet Duygusu	3,24	0,526	0,810
Ailem bu üniversiteyi beğeniyor.	3,14	1,000	
Kampüste sosyal (eğlenceli) bir atmosfer var.	3,14	1,025	
Burası yerine başka bir üniversitede olmayı dilerdim.*	2,87	0,983	
Öğrenciler sıkıntıdaysa yardım alabileceğini hisseder.	3,34	1,014	
Bu üniversiteyi lisemdeki öğrencilere tavsiye ederim.	3,37	0,982	
Gerçekten buraya ait hissediyorum.	3,48	0,886	
Kampüste güçlü bir birliktelik hissi var.	3,28	0,934	
Bu üniversiteye bir gün mezun olarak katkı sağlamak isterim.	3,38	0,980	

Burada okula gitmekten gerçekten keyif alıyorum.	3,21	1,012	
Öğrenciler bu üniversitede ne olduğuyla gerçekten ilgileniyor.	3,24	0,927	
Bu üniversiteye gerçekten bağlı hissediyorum.	3,21	0,948	
Kampüs hayatı çok çekicidir.	3,13	1,059	
Gelecek yıl üniversiteye gidecek olsam, buraya gelirim.	3,05	0,990	
Burada gerçekten bir topluluk hissi var.	3,30	0,986	
Üniversite Sosyalleşme Durumu	3,12	0,664	0,700
Kampüsteki çeşitli sosyal etkinliklerde aktifim.	2,99	1,038	
Öğrenci derneğinin aktif bir üyesiyim.	2,81	1,080	
Diğer öğrencilerle sosyal ilişkiler geliştiririm.	3,53	0,970	
Ders saatleri dışında da diğer öğrencilerle kaynaşmamı sağladığı için grup çalışmasını tercih ederim.	3,31	0,997	
Ders ve diğer çalışmalar dışındaki zamanımın çoğunu da kampüste geçiririm.	3,06	1,091	
Kampüsteki siyasal etkinliklere katılırım.	3,00	1,199	

Araştırmaya katılan Türk Dünyası öğrencilerinin üniversiteye aidiyet duygusuna ilişkin genel ortalama 3,24 olarak tespit edilmiştir. Ölçek içerisinde 3,48 ile en yüksek ortalamaya sahip madde “Gerçekten buraya ait hissediyorum.” olmuştur. En düşük katılım ise 2,87 ile “Burası yerine başka bir üniversitede olmayı dilerdim.” şeklindeki ters kodlanan maddede ortaya çıkmıştır. Bu durum verilen iki cevabın birbiri ile tutarlı olduğunu göstermektedir. Üniversite sosyalleşme durumu ölçeğindeki genel ortalama ise 3,12’dir. Bu ölçekte en çok katılım sağlanan ifade 3,53 ile “Diğer öğrencilerle sosyal ilişkiler geliştiririm.” olurken, en düşük katılım sağlanan ifade “Öğrenci derneğinin aktif bir üyesiyim.” maddesi olmuştur. Türk Dünyası öğrencilerinin genellikle öğrenci derneklerine üyelik yoluyla sosyalleşmedikleri, daha çok diğer öğrencilerle vakit geçirerek sosyalleşmeyi tercih ettiği ifade edilebilir.

Araştırma Hipotezlerinin Test Edilmesi

Araştırma modelinde belirtilen değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek üzere aracılık analizi uygulanmıştır. Model Hayes Process v.3.4 ile çözülmüştür. Tahmin sonuçları en küçük kareler yöntemi ile bulunmuştur. Tablo 5’te yer alan regresyon modelinin 0,01 önem düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiş ve modelin varyansı açıklama oranı %18,4 olarak ölçülmüştür.

Tablo 5. Aidiyet Duygusunun Sosyalleşme Üzerindeki Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

	R²	MSE	F	df1	df2	p
	0,1843	0,3613	72,3248	1,00000	320,0000	0,0000
	Katsayı	Std. hata	t	p	LLCI	ULCI
Sabit	1,3624	0,2096	6,4999	0,000**	0,9501	1,7748
Aidiyet	0,5417	0,637	8,5044	0,000**	0,4164	0,6670

Model incelendiğinde aidiyet duygusunun sosyalleşme üzerinde anlamlı ve pozitif etkiye sahip olduğu görülmektedir ($t=8,5044$; $p=0,000$). Buna göre aidiyet duygusunun artmasına bağlı olarak sosyalleşme düzeyinin de artacağını söylemek mümkündür. Bu sonuçlar ışığında hem öğrencilerin aidiyet duygusunun sosyalleşme durumları üzerinde olumlu etkisi olduğunu öngören H_1 hipotezi kabul edilmiş hem de sosyalleşmenin aracılık fonksiyonunun ortaya konulması için gereken ilk gereksinim karşılanmış olmaktadır.

Sosyalleşmenin aracılık fonksiyonunun ortaya konulması için gereken ikinci adım olan öğrencilerin üniversite aidiyet duygusu ve sosyalleşme durumlarının akademik başarıları üzerindeki etkisinin incelendiği 2. modele ilişkin sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur. Buna göre öğrencilerin sosyalleşme durumlarının akademik başarıları üzerinde 0,05 önem düzeyinde anlamlı pozitif etkisinin olduğu görülmüştür ($t=2,1465$; $p=0,0326$). Bu doğrultuda öğrencilerin sosyalleşme durumlarının akademik başarılarını olumlu yönde etkilediğini öngören H_2 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 6. Aidiyet ve Sosyalleşmenin Akademik Başarı Üzerindeki Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

	R²	MSE	F	df1	df2	p
	0,1256	0,3449	2,5563	2,0000	319,0000	0,0792
	Katsayı	Std. hata	t	p	LLCI	ULCI
Sabit	1,7214	0,2179	7,8997	0,000	1,3619	2,0809
Aidiyet	-0,0193	0,689	-0,2798	0,7798	-0,1330	0,0944
Sosyalleşme	0,1172	0,0546	2,1465	0,0326	0,0271	0,2073

Modelin devamı incelendiğinde, aidiyet duygusunun akademik başarı üzerinde anlamlı pozitif etkiye sahip olmadığı görülmüştür ($t=-0,2798$; $p=0,7798$). Bu nedenle öğrencilerin üniversite aidiyet duygularının akademik başarılarını pozitif yönde etkilediğini öngören H_3 hipotezi reddedilmiştir.

Araştırma modeli doğrultusunda elde edilen sonuçlara göre üniversite aidiyet duygusunun akademik başarı üzerinde etkisi bulunmazken sosyalleşme durumunun etkili olduğu saptanmıştır. Aidiyet duygusu ise sosyalleşme durumunu etkilemektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin aidiyet duygusunun akademik başarılarını etkilemesinde sosyalleşme durumlarının aracılık etkisi analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Aidiyet Duygusunun Akademik Başarı Üzerindeki Etkisinde Sosyalleşmenin Aracılık Rolüne İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Doğrudan	Etki	Std.hata	t	p	LLCI	ULCI	c’_ps	c’_cs
	-0,0193	0,0689	-0,2798	0,7798	-0,1330	0,0944	-0,0327	-0,0172

Dolaylı	Etki	BootSE	BootLLCI	BootULCI
	0,0635	0,0306	0,0144	0,1134

Tablo 7’de yer alan sonuçlara göre aidiyet duygusunun akademik başarı üzerinde doğrudan bir etkisinin bulunmadığı fakat sosyalleşme düzeyinin aracılık rolü üstlendiğinde %6,35 düzeyinde anlamlı pozitif etkinin ortaya çıktığı görülmüştür. Bu nedenle öğrencilerin aidiyet duygusunun akademik başarılarını etkilemesinde sosyalleşme durumlarının aracılık rolü olduğunu öngören H₄ hipotezi kabul edilmiştir. Araştırmada son olarak Turizm Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin sosyalleşme durumları ve aidiyet duygularının diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilere göre farklılığı bağımsız örneklem t testi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Diğer Fakülte Öğrencilerine Göre Sosyalleşme ve Aidiyet Düzeylerinin Farklılığına İlişkin t Testi Sonuçları

		N	Ort.	Std. Sapma	Levene Test		t	p
					F	P		
Sosyalleşme	Turizm	75	3,3790	0,48644	0,234	0,629	-2,467	0,014*
	Diğer	247	3,2091	0,53302				
Aidiyet	Turizm	75	3,1022	0,68822	0,525	0,469	0,296	0,767
	Diğer	247	3,1282	0,65847				

Tablo 8 incelendiğinde sosyalleşme durumları açısından Turizm Fakültesi öğrencilerinin diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilere nazaran daha

yüksek bir sosyalleşme düzeyi olduğu tespit edilmiştir. ($t=-2,647$; $p=0,014$). Bu sonuçlar ışığında Turizm Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin diğer fakülte öğrencilerinden farklı olduğunu öngören H_5 hipotezi kabul edilmiştir. Aidiyet duygusu incelendiğinde ise Turizm Fakültesi öğrencilerinin diğer fakültelerde bulunan öğrencilerle arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($t=0,296$; $p=0,767$). Bu doğrultuda H_6 hipotezi reddedilmiştir.

Araştırma sonucunda ortaya konulan hipotezlere ilişkin neticeler şöyledir;

Tablo 9. Hipotez Testi Sonuçları

Hipotez	Sonuç
$H_1=$ Aidiyet Duygusu → Sosyalleşme Durumu	Kabul
$H_2=$ Sosyalleşme Durumu → Akademik Başarı	Kabul
$H_3=$ Aidiyet Duygusu → Akademik Başarı	Ret
$H_4=$ Aidiyet Duygusu → Sosyalleşme Durumu → Akademik Başarı	Kabul
$H_5=$ Sosyalleşme Durumu ≠ Turizm Fakültesi / Diğer	Kabul
$H_6=$ Aidiyet Duygusu ≠ Turizm Fakültesi / Diğer	Ret

Araştırma kapsamında altı hipotez öne sürülmüş olup, yapılan analizler neticesinde dört hipotez kabul edilmiş, iki hipotez reddedilmiştir. Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören Türk Dünyası öğrencilerinin üniversiteye ilişkin aidiyet duygularının sosyalleşme durumlarını etkilediği, sosyalleşme durumlarının ise akademik başarılarını etkilediği tespit edilmiştir. Ancak öğrencilerin aidiyet duygularının akademik başarılarını doğrudan etkilemediği, sosyalleşmenin aracılık rolü ile söz konusu olduğunda aidiyet duygusunun akademik başarıyı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Turizm Fakültesi'nde öğrenim gören Türk Dünyası öğrencilerinin sosyalleşme durumlarının diğer fakülte öğrencilerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Daha iyi bir öğrenim görmek amacıyla Türkiye'ye gelen uluslararası öğrenciler (Akıl, 2018, s. 87), buldukları ortamın farklılığı ve adaptasyon süreci sebebiyle zaman zaman beklenen akademik performansı sergileyememektedir. Türk Dünyası'ndan Türkiye'ye gelen öğrencilerin ise bildikleri ya da en azından aşına oldukları kültürden bir ülkede daha rahat bir şekilde öğrenim görmesi beklenmektedir. Ancak Türk Cumhuriyetleri'nden gelen öğrencilerin de diğer uluslararası öğrenciler ile benzer problemler

yaşadığı gözlenmektedir. Bu problemlerin türüne ya da öğrencilerin uyum sorunlarına ilişkin çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmada ise literatürdeki boşluğu doldurmak amacıyla diğer araştırmalardan farklı olarak Türk Dünyası öğrencilerinin aidiyet duyguları ve sosyalleşme durumlarının akademik başarıları üzerindeki etkisine odaklanılmıştır.

Araştırma kapsamında Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören Türk Cumhuriyetleri öğrencileri ile anket çalışması yürütülmüştür. Toplam 322 öğrencinin 210'unun akademik başarı ortalamasının 2.00-2.99 arasında olduğu, yalnızca 60'ının onur ve yüksek onur öğrencisi sınıflandırmasına giren 3.00 ve üstü ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %83,8'inin başarılı olduğu söylenebilir. Ancak uluslararası öğrencilere ya da Türk Dünyası öğrencilerine ilişkin yapılmış araştırmalarda –özellikle tezlerde- öğrencilerin akademik başarılarının genellikle öğrencinin kendisine ders başarı durumunu nasıl bulduğu sorularak belirlendiği tespit edilmiştir (Esentürk Ercan, 1998, s. 211; Çöllü & Öztürk, 2009, s. 233; İ. Çelik, 2013, s. 152; Aliyeva, 2017, s. 56; Akıl, 2018, s. 92; D. Çelik, 2019, s. 64). Daha sınırlı sayıda araştırmada ise öğrencilerin akademik başarılarının not ortalamaları dikkate alınarak değerlendirildiği görülmüştür (Kılıçlar, vd., 2012; Seçilmiş, vd., 2012). Bahsi geçen araştırmalarda ise öğrencilerin not ortalamalarına ilişkin herhangi bir bilgi verilmemiş, yalnız analiz sonuçları paylaşılmıştır. Bu sebeple herhangi bir karşılaştırma yapmak mümkün olmamakla birlikte, bu araştırma verilerinin daha açık ve açıklayıcı bilgiler içerdiği ifade edilebilir.

Türk Dünyası öğrencilerine yönelik araştırmalar incelendiğinde genellikle örneklem büyüklüğünün kısıtlılığı dikkat çekmektedir. Bu araştırmanın örneklem sayısı açısından en kapsamlı araştırmalardan biri olduğu söylenebilir. Bu sebeple genellenebilme ihtimali diğer araştırmalara göre daha yüksektir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin kuruma ilişkin aidiyet duygularını tespiti yönelik araştırmalarda (Lounsbury & DeNeui, 1996; Duru & Balkıs, 2015; Yokuş, vd., 2017) öğrencilerin aidiyet ölçeği maddelerine verdiği yanıtların ortalaması yer almamaktadır. Bu durum karşılaştırma yapma ihtimalini zorlaştırmıştır. Bu araştırmada ise Türk Dünyası öğrencilerinin 3,48 ortalama ile üniversiteye gerçekten ait hissettiği tespit edilmiştir ($t=9,741$; $p=0,000$).

Araştırmada Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören Türk Dünyası öğrencilerinin sosyalleşme durumu maddelerine ilişkin genel ortalama 3,12 olarak tespit edilmiştir. Bogler ve Somech'in (2002) araştırmasında ise aynı maddelere ilişkin genel ortalama 1,70 olarak belirlenmiştir. Bu araştırmanın örneklemini İsrail Araştırma Üniversitesi'nde öğrenim gören 243 öğrenci olup, sosyalleşme durumlarını Türk Dünyası öğrencilerine nazaran oldukça düşük buldukları ifade edilebilir. Yıldırım ve Bayrak (2019) ise Türk üniversite

öğrencilerinin spora dayalı fiziksel aktivite ile sosyalleşmeye ilişkin düşüncelerini değerlendirmiş ve ölçeğin genel ortalaması 3,70 olarak belirlenmiştir. Ölçek maddeleri birbirine denk olmamakla birlikte Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin bu araştırma örneğine göre sosyalleşmeye daha düşük katılım gösterdiği söylenebilir.

Araştırma sonucunda Türk Dünyası öğrencilerinin üniversite aidiyet duygularının sosyalleşme durumlarını etkilediği tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç, literatür taraması ardından ortaya konan aidiyet duygusunun sosyalleşmeyi harekete geçirdiği varsayımını desteklemektedir. Ayrıca araştırmada Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin sosyalleşme durumlarının akademik başarılarını etkilediği tespit edilmiştir. Yıldırım ve Bayrak (2019) da benzer şekilde üniversite öğrencilerinin sosyalleşme durumlarının akademik başarılarını etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Wentzel (1999) ile Bogler ve Somech (2002) ise sosyalleşmenin akademik başarı üzerinde önemli bir rolü olduğunu ifade etmiştir. Ancak Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören Türk Dünyası öğrencilerinin üniversiteye karşı hissettikleri aidiyet duygusunun akademik başarılarını doğrudan etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç literatürde yer alan benzer araştırma sonuçları ile tutarlı görünmemektedir. Bunun en önemli sebebi literatürde yer bulan konuya ilişkin araştırmaların sıklıkla ilk-orta öğretim ya da lise düzeyinde öğrenciler ile gerçekleştirilmiş olmasıdır. Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen araştırmalarda ise aidiyet duygusu ve akademik başarı arasında ilişki olduğu (Aypay, vd., 2009) ya da akademik açıdan başarılı öğrencilerin aidiyet duygularının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Yokuş, vd., 2017). Bu sebeple araştırma sonuçlarının üniversite öğrencileri göz önüne alındığında yadırganacak bir yapı teşkil etmediği söylenebilir. Ayrıca, araştırmada öğrencilerin üniversite aidiyet duygusunun akademik başarıyı doğrudan etkilemediği, sosyalleşmenin aracılık rolü söz konusu olduğunda aidiyet duygusunun akademik başarıyı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç yabancı bir ülkeye öğrenim görmek amacıyla gelmiş uluslararası öğrenciler kapsamında değerlendirilebilecek Türk Dünyası öğrencilerinin üniversiteye karşı hissettiği aidiyet duygusunun zaman içerisinde, özellikle diğer öğrenciler ile sosyalleşme sonucunda ortaya çıkabileceğini göstermiştir. Turizm fakültelerinin ise yapısı itibarıyla diğer fakültelerden daha fazla etkinlik, uygulama, yerinde öğrenme vb. faaliyetler barındırması sayesinde Türk Dünyası öğrencilerinin sosyalleşmelerine daha fazla katkıda bulunduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarından hareketle, özellikle uluslararası öğrenciler tarafından tercih edilen üniversite yönetimlerinin, bu öğrencilere üniversiteye yönelik aidiyet duygusu kazandırabilmek ve bunun akademik başarılarına

yansımaları desteklemek amacıyla tanışma toplantıları düzenlemesi, çeşitli oryantasyon faaliyetleri ile öğrencilerin ilk anlarından itibaren üniversite ortamına adapte olmasını sağlaması gereklidir. Türk Dünyasından gelen öğrenciler bile her ne kadar Türk kültürüne aşina olsalar da sosyalleşme durumlarına bağlı olarak üniversite aidiyetleri ve akademik performansları etkilenmektedir. Bu sebeple öğrencilerin kendi ülkesinden gelen diğer öğrenciler ile kaynaştırılmasına yönelik faaliyetler düzenlenirken, diğer ülkelerden gelen uluslararası öğrenciler ile de bir araya gelmesini sağlayacak organizasyonlar organize edilmelidir. Ancak burada belki de en önemli husus, genellikle uluslararası öğrencilerin yalnız diğer uluslararası öğrenciler ile buluşturulmasına yönelik birtakım faaliyetlerin düzenlenmesinin tercih edilmesidir. Bu durum bir gruplaşmaya sebebiyet vereceği gibi, gidilen ülkede yani Türkiye'deki kültürün tanınması, anlaşılması ve aktarımını da sekteye uğratacaktır. Özellikle Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği bölümünü tercih eden Türk Dünyası öğrencilerinin derslerde kendi ülkesinden gelen öğrenciler ile gruplar halinde oturması bunun kanıtı niteliğindedir. Bu durum zamanla aşılabilir ve üst sınıflarda durum farklılaşsa da, bu sinerjinin ilk sınıflardan itibaren yakalanması Türk Dünyası öğrencilerinin Türkiye'deki akademik performansını önemli ölçüde etkileyecektir.

Gelecek araştırmalarda Türkiye'deki tüm üniversiteler araştırmaya dâhil edilerek örneklem genişletilebilir ve bu sayede elde edilecek sonuçlar daha genellenebilir hale getirilebilir. Farklı şehirlerdeki üniversitelerde öğrenim gören Türk Dünyası öğrencilerinin sosyalleşme durumları ve akademik başarıları kıyaslanarak, hem üniversite hem de şehir etkisi ayrı ayrı değerlendirilebilir. Bununla birlikte benzer bir çalışma aynı şehirde bulunan farklı üniversitelerde öğrenim gören Türk Dünyası öğrencileri ile de gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- 📖 Adelabu, D. H. (2007). Time Perspective and School Membership as Correlates to Academic Achievement among African American Adolescents. *Adolescence*, 42(167), 525-538.
- 📖 Ağayev, A. (2018). Algılanan İletişim Doymunun Akademik Motivasyona ve Akademik Performansa Olan Etkisi: Yabancı Uyruklu Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

- 📖 Akıl, Ö. (2018). Cumhuriyet Üniversitesinde Yüksek Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrenciler Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- 📖 Aliyeva, S. (2017). Sağlık Alanında Eğitim Alan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin İletişim Becerileri ve Sıklıkla Yaşadıkları Sorunlar. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- 📖 Alkış, B. (2014). Acculturative Stress among International Students: The Role of Emotional Intelligence, Optimism, and Self-Monitoring. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- 📖 Altunışık, R., Çoşkun, R., Bayraktaroğlu, S. & Yıldırım, E. (2012). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı, Geliştirilmiş 7. Baskı. Sakarya: Sakarya.
- 📖 Alyılmaz, S., Biçer, N. & Çoban, İ. (2015). Atatürk Üniversitesinde Öğrenim Gören Kırgız Öğrencilerin Türkçe ve Türkiye'ye Yönelik Görüşleri. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 4(1), 328-338.
- 📖 Anderman, E. M. (2002). School Effects on Psychological Outcomes during Adolescence. *Journal of Educational Psychology*, 94, 795–809.
- 📖 Aydın, B. (1995). Azerbaycan'dan Türkiye'ye Eğitim Amacıyla Gelen Öğrencilerin Dil, Kültür, Sosyal Problemleri ve Çözüm Teklifleri. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- 📖 Aypay, A., Aypay, A. & Demirhan, G. (2009). Öğrencilerin Üniversiteye Sosyal Uyumu Bir Üniversite Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 46-64.
- 📖 Barber, B. K. & Schluterman, J. M. (2008). Connectedness in the Lives of Children and Adolescents: A Call for Greater Conceptual Clarity. *Journal of Adolescent Health*, 43, 209-216.
- 📖 Bogler, R. & Somech A. (2002). Motives to Study and Socialization Tactics among University Students. *The Journal of Social Psychology*, 142(2), 233–248.
- 📖 Booker, K. C. (2004). Exploring School Belonging and Academic Achievement in African American Adolescent. *Curriculum and Teaching Dialogue*, 6(2), 131-143.
- 📖 Boynueğri, E. (2018). Türkiye'de Uluslararası Öğrencilerde Kültürleşme Stratejileri İle Kimlik Statüleri Arasındaki İlişki. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Bozkırlı, K. Ç., Er, O. & Polatcan, F. (2019). Kafkas Üniversitesindeki Türk Soylu Öğrencilerin Sorunlarının Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 211-228.
- Bümen, H. (2015). Eğitim Hizmetleri Pazarlaması: Uludağ Üniversitesi'nde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrenciler Üzerinde Bir Alan Araştırması. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Cemalcılar, Z. (2010). Schools as Socialisation Contexts: Understanding the Impact of School Climate Factors on Students' Sense of School Belonging. *Applied Psychology*, 59(2), 243-272.
- Coşkunserçe, O. (2014). Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Uyum Sürecine Yönelik Bir Çevrimiçi Oryantasyon Uygulamasının Geliştirilmesi ve Etkililiğinin İncelenmesi. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Cura, Ü. (2015). Uluslararası Öğrencilerin Akademik Uyumuna Kültürleşme Stresi ve Sosyal Desteğin Etkisi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Mevlana Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çelik, D. (2019). Sosyokültürel Uyum İle Akademik Uyum İlişkisi: Uluslararası Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Katip Çelebi Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çelik, İ. (2013). Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunları. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Çelik, Ö. (2019). Sakarya Üniversitesi'nde Okuyan Türk ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Karşılıklı Algıları. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Çevik, Z. (2015). Türkiye'de Yaşayan Yabancı Uyruklu Öğrenciler İle Türk Uyruklu Öğrencilerin Özgüven Düzeylerinin İncelenmesi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çöllü, E. F. & Öztürk Y. E. (2009). Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Topuluklarından Türkiye'ye Yüksek Öğrenim Görmek Amacıyla Gelen Öğrencilerin Uyum ve İletişim Sorunları (Konya Selçuk Üniversitesi Örneği). *Journal of Azerbaijani Studies*, 11(1-4), 223-239.
- Demir, D. (2017). Uluslararası Öğrencilerin Akademik Türkçe İhtiyaçları. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi/ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.

- 📖 Dincel, Ö. (2016). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi (Bir Aksiyon Araştırması). (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- 📖 Duru, E. & Balkıs, M. (2015). Birey-Çevre Uyumu, Aidiyet Duygusu, Akademik Doym ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkilerin Analizi. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 122-141.
- 📖 Enterieva, M. ve Sezgin, F. (2016). Türki Cumhuriyetlerden Türkiye'ye Gelen Yükseköğretim Öğrencilerinin Akademik ve Sosyal Beklentilerinin Karşılama Düzeyi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(1), 102-115.
- 📖 Ersoy, H. (1998). Türk Cumhuriyetlerinden Gelen İlk Öğrenciler ve Türkiye Deneyimleri. *Bilig, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(Güz), 7-15.
- 📖 Esentürk Ercan, L. (1998). Yabancı Uyruklu ve Türk Üniversite Öğrencilerine Ait Sorunların Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- 📖 Finn, J. D. (1989). Withdrawing from School. *Review of Educational Research*. 59(2), 117-142.
- 📖 Gencer, N. (2019). İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinde Okul Aidiyet Duygusu (Çorum Örneği). *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21(39), 149-172.
- 📖 Ghanbary, R. (2017). Hacettepe Üniversitesinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Profili, İhtiyaçları ve Sorunları. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- 📖 Goodnow, C. (1992). Strengthening the Links Between Educational Psychology and the Study of Social Contexts. *Educational Psychologist*, 27(2), 177-196.
- 📖 Goodenow, C. & Grady, K. E. (1993). The Relationship of School Belonging and Friends' Values to Academic Motivation among Urban Adolescent Students. *The Journal of Experimental Education*, 62(1), 60-71.
- 📖 Göker, Y. (2013). Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doymuları ve Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- 📖 Gündüzyeli, B. (2015). Küresel Eğitim Pazarlama Stratejileri ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Üniversite Seçim Faktörleri Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- 📖 Güneş, İ. (2016). Türkiye'ye Yükseköğrenim İçin Gelen Uluslararası Öğrencilerin İstanbul Algısı. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- 📖 Hagborg, W. J. (1994). An Exploration of School Membership among Middle and High School Students. *Journal of Psychological Assessment*, 12, 312-323.
- 📖 Hair, J. F., Black, B., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. 7. Baskı. New Jersey: Prentice.
- 📖 Han, O. (2016). *Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkiye'de Sosyal Dışlanma Düzeylerinin Ölçülmesine Yönelik Bir Alan Araştırması: Sakarya Üniversitesi Örneği*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- 📖 Hançer, M. (2003). Ölçeklerin Yazım Dilinden Başka Bir Dile Çevirileri ve Kullanılan Değişik Yaklaşımlar. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(10), 47-59.
- 📖 Hayes, A. F. (2018). *Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis: A Regression-Based Approach*. New York: Guilford.
- 📖 Heydarov, M. S. (2019). *Eğitim Turizmi Bağlamında Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Antalya ve Akdeniz Üniversitesine Yönelik Algılarının Tespiti ve Bir Araştırma*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- 📖 Isakson, K. & Jarvis, P. (1999). The Adjustment of Adolescents during the Transition into High School: A Short Term Longitudinal Study. *Journal of Youth and Adolescence*, 28, 1-26.
- 📖 İşlek, B. K. (2019). *Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisi: Karabük Üniversitesi'nde Bir Araştırma*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- 📖 Kaffash Khosh, A. (2015). *Multilingual Communication in Educational Settings: The Case of International Students at Middle East Technical University*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- 📖 Kahraman Adıyaman, H. (2016). *Uluslararası Öğrencilerin Kültürlerarası İletişim Yeterliği Üzerine Bir İnceleme: Türkiye Burslularını Örneği*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- 📖 Karaoğlu, F. (2007). *Yabancı Uyruklu Öğrencilerde Uyma Davranışı: TÖMER Örneği*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- 📖 Kastamonu Üniversitesi. "2018-2019 Akademik Yılı Yeni Talebe Kılavuzu" Kastamonu Üniversitesi Diploma Yönergesi. <https://www.kastamonu.edu.tr/>

edu.tr/images/dokumanlar/idaribirimler/ogrencisleri/duyurular/yeni-kayit-kilavuzu.pdf (Erişim Tarihi: 13.11.2019).

- 📖 Kastamonu Üniversitesi. “Yönetmelik ve Yönergeler” Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği. <https://www.kastamonu.edu.tr/index.php/tr/basin-yayin/9-yonetim-makaleleri-tr/8-yonetim-yonetim-ve-yonergeler-tr> (Erişim Tarihi: 13.11.2019).
- 📖 Keçeli, K. (2016). Isparta Şehri'nde Uluslararası Öğrencilerin Kentsel Mekân Algısı. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- 📖 Kılıçlar, A., Sarı, Y. & Seçilmiş, C. (2012). Türk Dünyasından Gelen Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunların Akademik Başarılarına Etkisi: Turizm Öğrencileri Örneği. *Bilig, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 61, 157-172.
- 📖 Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 47-70.
- 📖 Lounsbury, J. W. & DeNeui, D. (1996). Collegiate Psychological Sense of Community in Relation to Size of College/University and Extroversion. *Journal of Community Psychology*, 24(4), 381-394.
- 📖 MacKinnon, D. (2012). *Introduction to Statistical Mediation Analysis*. New York: Lawrence Erlbaum; London: Lawrence Erlbaum.
- 📖 Mashankhan, A. (2013). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kariyer Tercihlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- 📖 Mirzayev, M. (2019). İş Umudu ve Kariyer İyimserliğinin Bireysel Kariyer Planlamasına Etkisi: Yabancı Uyruklu ve Türk Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- 📖 Mohammadi, M. A. (2019). Öz-yeterliliğin Öğrenci Tutulması Üzerindeki Etkisinde Sosyal Desteğin Düzenleyicilik Rolü: Uluslararası Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- 📖 Musaoğlu, B. N. (2016). Yerel ve Uzun Dönemli Uluslararası Öğrencilerin Uyum Süreci ve Uluslararasılaşma Üzerine Deneyimleri. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- 📖 Nkoko, M. M. (2016). Yurtdışında Eğitimin Zorlukları: Türkiye, Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler Örneği. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

- 📖 Osterman, K. F. (2000). Students' Need for Belonging in the School Community. *Review of Educational Research*, 70(3), 323-367.
- 📖 Özçetin, S. (2013). Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- 📖 Özdemir, N., Ötken, Ş. & Yalçın, M. T. (2017). Sosyoekonomik Bakımdan Dezavantajlı Öğrencilerin Türkçe ve Matematik Ders Başarılarının Öğrenci, Sınıf ve Okul Düzeyi Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. 12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi, Kızılcahamam, Ankara.
- 📖 Özgan, H. & İş, E. (2017). Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Bütünleşmeye İlişkin Algılarının İncelenmesi. 12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi, Kızılcahamam, Ankara.
- 📖 Özteke Kozan, H. İ., Kavaklı, M., Ak, M. & Kesici Ş. (2019). Akıllı Telefon Bağımlılığı, Genel Aidiyet ve Mutluluk Arasındaki İlişkilerin Yapısal Eşitlik Modellemesi ile İncelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 22, 436-444.
- 📖 Pirliev, N. (2010). Yapısal Eşitlik Modelleri ile Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyumu Üzerine Bir Analiz. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- 📖 Roeser, R. W., Midgley, C. & Urdan, T. C. (1996). Perceptions of the School Psychological Environment and Early Adolescents' Psychological and Behavioral Functioning in School: The Mediating Role of Goals and Belonging. *Journal of Educational Psychology*, 88(3), 408-42.
- 📖 Sarı, M. (2012). Sense of School Belonging among Elementary School Students. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(1), 1-11.
- 📖 Sarı, M. & Özgök, A. (2014). Ortaokul Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusu ve Empatik Sınıf Atmosferi Algısı. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(2), 479-492.
- 📖 Sarıçoban, A. (2004). Türkçeyi İkinci Dil Olarak Öğrenen Türki Öğrencilerin Gudu ve Tutumlarının Başarıya Etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 67-73.
- 📖 Sarier, Y. (2016). Türkiye'de Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler: Bir Meta-Analiz Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 1-19.
- 📖 Sasa, S. (2017). Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Karşılaştıkları Yönetimsel Sorunlar. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- 📖 Seçilmiş, C., Kılıçlar, A. & Sarı, Y. (2012). Türk Dünyasından Gelen Öğrencilerin Memnuniyet Algılarıyla Akademik Başarı İlişkisi: Turizm Öğrencileri Örneği. *Millî Eğitim*, 195, 118-130.

- 📖 Snoubar, Y. (2015). Türkiye'de Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Sorunları ve Sosyal Hizmet Gereksinimleri. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- 📖 Şahan, H. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- 📖 Şahan, H. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü. *KMU İİBF Dergisi*, 10(15), 260-278.
- 📖 Şen, G. (2019). Kültürel Zekâ ve Kültürel Adaptasyonun Akademik Performans Üzerine Etkisi: Üniversitelerdeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Yapılan Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- 📖 Taylan, Ş. (2019). Sakarya Üniversitesindeki Uluslararası Öğrencilerin Sorunları. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- 📖 Temel, M. (2017). Utilization of Affective Strategies by Domestic and International Students in English Speaking Classes of Turkish Universities. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- 📖 Toska, R. (2019). Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğrenime İlişkin Görüşleri. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- 📖 Tozan, S. (2019). Kültürlerarası İletişimin Geliştirilmesinde Uluslararası Öğrencilerin Etkisi: Ytb Sakarya Üniversitesi Öğrencileri Örneği. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- 📖 Wentzel, K. R. (1999). Social-Motivational Processes and Interpersonal Relationships: Implications for Understanding Students' Academic Success. *Journal of Educational Psychology*, 91, 76-97.
- 📖 Yeles Karaman, S. (2018). Sosyo-Kültürel Adaptasyon Sürecinde Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Kültürlerarası İletişim Duyarlılığı. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- 📖 Yıldırım, M., & Bayrak, C. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Spora Dayalı Fiziksel Aktivitelere Katılımları ve Yaşam Kalitelerinin Akademik Başarı ve Sosyalleşme Üzerine Etkisi (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 123-144.

- 📖 Yıldız, M. A., & Kutlu, M. (2015).Erinlerde Okula Bağlanmanın Yordayıcısı Olarak Sosyal Kaygı ve Depresif Belirtilerin İncelenmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(31), 332-345.
- 📖 Yıldız, S., & Dinçer, M. Z. (2017). Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Bazı Demografik Özelliklerine Göre Serbest Zaman Motivasyonlarının İncelenmesi: Akdeniz Üniversitesi Örneği. Journal of Recreation and Tourism Research, 4(Special Issue 1), 353-362.
- 📖 Yokuş, G., Ayçiçek, B. & Yanpar Yelken, T. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Yükseköğretim Hizmet Kalite Algılarının ve Kurumsal Aidiyet Düzeylerinin İncelenmesi: Eğitim Fakültesi Örneği. Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(1), 1-18.
- 📖 YÖK. (2019a). “İstatistikler” Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. Öğrenci İstatistikleri. Uyuğa Göre Öğrenci Sayıları Raporu. <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).
- 📖 ----. (2019b). “İstatistikler” Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. Öğrenci İstatistikleri. Öğrenci Sayıları. Üniversite Bazında Öğrenci Sayıları. <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).
- 📖 ----. (2019c). “Üniversiteler” Üniversitelerimiz. <https://www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz> (Erişim Tarihi: 19.11.2019).
- 📖 Zerengök, D. (2016). Uluslararası Öğrencilerin; Serbest Zaman Etkinliklerine Aktif Katılımları Yoluyla Sosyal Uyumlarının Analizi: Celal Bayar Üniversitesi Örneği. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.